



برنامه‌ریزی آموزشی آموزش فنی و حرفه‌ای

تألیف:

مهناز فاطمی عقداء

سرشناسه	: فاطمی، مهناز، ۱۳۴۲-
عنوان و نام پدیدآور	: برنامه‌ریزی آموزشی آموزش فنی و حرفه‌ای/تألیف مهناز فاطمی عقدا.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه فنی و حرفه‌ای، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۴ص.
شابک	: 978-600-8820-34-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: آموزش فنی -- ایران -- برنامه‌ریزی -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	: Technical education -- Planning -- Study and teaching (Higher)-- Iran
موضوع	: آموزش فنی -- ایران -- برنامه‌ریزی -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
موضوع	: Technical education -- Planning-- Iran -- (Examinations, questions, etc. (Higher
موضوع	: آموزش حرفه‌ای -- ایران -- برنامه‌ریزی -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	: Vocational education -- Planning -- Study and teaching (Higher) -- Iran
موضوع	: آموزش حرفه‌ای -- ایران -- برنامه‌ریزی -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
موضوع	: Vocational education -- Planning-- Iran -- (Examinations, questions, etc. (Higher
رده بندی کنگره	: LC ۱۰۴۷ الف/ ۱۳۹۸۹ ف۲
رده بندی دیویی	: ۳۷۰/۱۱۳۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۵۶۵۰۷۵

عنوان کتاب	: برنامه‌ریزی آموزشی آموزش فنی و حرفه‌ای
تألیف	: مهناز فاطمی عقدا
ناشر	: دانشگاه فنی و حرفه‌ای
سال و نوبت چاپ	: ۱۳۹۷ / چاپ اول
شمارگان	: ۵۰۰ جلد
قیمت	: ۲۲۰۰۰ تومان
شابک	: ISBN: 978-600-8820-34-5 ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۲۰-۳۴-۵

کلیه حقوق این اثر برای مؤلفین و دانشگاه فنی و حرفه‌ای محفوظ است.

آدرس: تهران میدان ونک خیابان برزیل شرقی پلاک ۴ - تلفن: ۰۲۱-۴۲۳۵۰۰۰۰

پست الکترونیک: Entesharat@tvu.ac.ir، وب سایت: Tvu.ac.ir



دانشگاه فنی و حرفه‌ای

فهرست عناوین

فصل اول: مروری بر تاریخچه آموزش فنی و حرفه‌ای در جهان	۱
۱-۱- مقدمه	۳
۲-۱- تاریخچه آموزش فنی و حرفه‌ای	۵
۳-۱- آموزش فنی و حرفه‌ای در جهان قبل از انقلاب صنعتی	۶
۱-۳-۱- انگلستان	۷
۲-۳-۱- آلمان	۹
۳-۳-۱- ژاپن	۱۰
۴-۳-۱- آمریکا	۱۲
۴-۱- آموزش فنی و حرفه‌ای در جهان بعد از انقلاب صنعتی	۱۴
۵-۱- تمثیلی بر برنامه، بزی آموزش فنی و حرفه‌ای قبل و بعد از انقلاب صنعتی	۱۵
۱-۵-۱- جایگاه برنامه ریزی آموزش فنی و حرفه‌ای در توسعه	۱۶
بخش دوم: آموزش فنی و حرفه‌ای در ایران	۱۷
۶-۱- گذری بر آموزش فنی و حرفه‌ای در ایران	۱۷
۷-۱- آموزش عالی فنی و حرفه‌ای در ایران	۲۱
۸-۱- آموزش فنی و حرفه‌ای بعد از انقلاب اسلامی ایران	۲۱
۹-۱- الف) آموزش متوسطه فنی و حرفه‌ای و کاروانش	۲۲
۱-۹-۱- شاخه فنی و حرفه‌ای	۲۳
۲-۹-۱- شاخه کاردانش	۲۳
۱۰-۱- ب) آموزش عالی فنی و حرفه‌ای	۲۵
۱۱-۱- آموزش فنی و حرفه‌ای غیررسمی در ایران	۲۷
۱-۱۱-۱- الف) آموزش فنی و حرفه‌ای غیررسمی قبل از انقلاب اسلامی	۲۷
۲-۱۱-۱- ب) آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای بعد از انقلاب اسلامی ایران	۲۷
۱۲-۱- تحلیلی بر تاریخ آموزش فنی و حرفه‌ای در ایران	۲۹
۱۳-۱- توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای	۳۱
۱۴-۱- ضرورت توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای	۳۱
۱۵-۱- عوامل مؤثر در توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای	۳۲
۱۶-۱- ادغام آموزش فنی و حرفه‌ای با آموزش عمومی	۳۳
۱-۱۶-۱- الف) آموزش عمومی (از دبستان تا متوسطه)	۳۳
۲-۱۶-۱- ب) آموزش در سطح دانشگاه	۳۴
۳-۱۶-۱- ج) ایجاد مراکز پژوهشی	۳۵
۱۷-۱- آموزش الکترونیکی و آموزش از راه دور	۳۵

۱۸-۱- خلاصه فصل ۳۶

فصل دوم: برنامه‌ریزی آموزشی آموزش فنی حرفه‌ای ۴۱

پیشگفتار ۴۳

۱-۲- مقدمه ۴۳

۲-۲- آموزش و پرورش و انواع آن ۴۴

آموزش رسمی ۴۴

آموزش غیررسمی ۴۵

۳-۲- آموزش فنی و حرفه‌ای ۴۵

۳-۲-۱- جایگاه آموزش فنی و حرفه‌ای در نظام آموزش رسمی و غیررسمی ۴۶

۴-۲- برنامه‌ریزی آموزشی و فنی و حرفه‌ای ۴۷

۵-۲- اهداف برنامه‌ریزی آموزش فنی و حرفه‌ای ۴۸

۶-۲- انواع برنامه‌ریزی آموزشی ۵۲

۶-۲-۱- الف- شمول، وسعت و گستره عمل ۵۲

۶-۲-۲- ب) از نظر مدت زمان اجرا ۵۳

۶-۲-۳- ج) برنامه‌ریزی از نظر مداخله دولت ۵۳

۶-۲-۴- د) از نظر انعطاف‌پذیری و حساسی با شرایط تغییر ۵۳

۷-۲- برنامه‌ریزی استراتژیک و عملیاتی ۵۴

۸-۲- اصول برنامه‌ریزی آموزشی فنی و حرفه‌ای ۵۵

۸-۲-۱- اصل کیفیت ۵۵

۸-۲-۲- اصل ارتباط داشتن ۵۷

۸-۲-۳- اصل تمرکززدایی ۵۷

۸-۲-۴- اصل تنوع نهادی و برنامه ۵۷

۸-۲-۵- اصل اثربخشی و پاسخگو بودن ۵۸

۸-۲-۶- اصل انطباق برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای با نیازهای توسعه ملی ۵۸

۸-۲-۷- اصل هماهنگی توسعه کمی با رشد و بهبود کیفی آموزش و کرامت ۵۸

۸-۲-۸- اصل جامعیت و برابری ۵۹

۸-۲-۹- اصل مشارکت ۵۹

۸-۲-۱۰- اصل تعهد ۶۰

۸-۲-۱۱- اصل واقع‌بینی ۶۰

۸-۲-۱۲- اصل استمرار و پویایی ۶۱

۸-۲-۱۳- اصل تغییر و تحول ۶۱

۸-۲-۱۴- اصل ضمانت اجرایی ۶۲

۹-۲- فرایند برنامه‌ریزی ۶۳

۶۳	۱۰-۲ نیازسنجی
۶۵	۱۱-۲ برنامه‌ریزی، اجرا
۶۵	۱۲-۲ ارزشیابی و اصلاح
۶۶	۱۳-۲ ارزشیابی در آموزش فنی و حرفه‌ای
۶۹	بخش دوم: برنامه‌ریزی کلان و خرد در نظام آموزش فنی و حرفه‌ای
۶۹	۱۴-۲ الف) برنامه‌ریزی کلان در نظام آموزش فنی و حرفه‌ای
۷۰	۱۵-۲ تبیین سیاست‌های آموزشی
۷۰	۱۶-۲ فرایند برنامه‌ریزی کلان در آموزش فنی و حرفه‌ای
۷۱	۱۶-۲ ۱- تحلیل موقعیت (بررسی وضع موجود)
۷۲	۱۶-۲ ۲- تجزیه و تحلیل اطلاعات و تدوین نشانگرهای آموزش
۷۲	۱۶-۲ ۳- تدوین برنامه عملیاتی
۷۴	۱۷-۲ برنامه‌ریزی خرد در نظام آموزش فنی و حرفه‌ای
۷۶	۱۸-۲ خلاصه بخش
۷۷	بخش سوم: تدوین برنامه‌های آموزشی، درسی برنامه
۷۷	۱۹-۲ تعاریف
۷۸	۲۰-۲ اصول تدوین محتوای آموزشی فنی و حرفه‌ای
۸۰	۲۱-۲ عوامل تأثیرگذار در تعیین محتوای آموزشی فنی و حرفه‌ای
۸۰	۲۱-۲ ۱- اهداف آموزشی
۸۳	۲۱-۲ ۲- زمان و منابع مالی موجود
۸۴	۲۱-۲ ۳- مهارت‌های موردنیاز کارفرمایان
۸۶	۲۱-۲ ۴- تناسب در محتوای آموزش نظری و حرفه‌ای
۸۶	۲۱-۲ ۵- سطح آموزشی تعیین محتوا
۸۷	۲۱-۲ ۶- مبنای فلسفی برای تعیین محتوا
۸۸	۲۲-۲ خلاصه بخش
۸۸	۲۳-۲ خودآزمایی فصل دوم
۹۳	فصل سوم: رویکردها و الگوهای آموزش و یادگیری در آموزش فنی و حرفه‌ای
۹۶	۱-۳ مقدمه
۹۶	۱-۳ ۱- رویکرد معلم محور
۹۷	۱-۳ ۲- الگوی دانش‌آموز محور
۹۷	۱-۳ ۳- الگوی برنامه محور
۹۹	۱-۳ ۴- الگوی بازار محور
۱۰۰	۲-۳ مدل‌های ابتکاری
۱۰۰	۲-۳ ۱- آموزش مبتنی بر کلاس

۱-۲-۳- الگوی آموزش در محل کار.....	۱۰۱
۳-۳- آموزش انفرادی.....	۱۰۱
۴-۳- آموزش پودمانی (مدولار).....	۱۰۱
۱-۴-۳- اصول و ویژگیهای پودمان.....	۱۰۲
۲-۴-۳- ویژگیهای اساسی آموزش پودمانی،.....	۱۰۳
۳-۴-۳- طراحی و تدوین پودمان های آموزشی.....	۱۰۴
۵-۳- آموزش مبتنی بر شایستگی.....	۱۰۵
۱-۵-۳- فرضهای اساسی آموزش مبتنی بر شایستگی.....	۱۰۶
۶-۳- یادگیری مادامالعمر.....	۱۰۸
بخش دوم: فناوریهای آموزشی و آموزش فنی و حرفه‌ای.....	۱۰۹
۷-۳- مقدمه.....	۱۰۹
۸-۳- ارزش الکترونیکی.....	۱۱۰
واقعیت مجازی.....	۱۱۰
۱-۸-۳- ارزشهای ارزش الکترونیکی در آموزش فنی و حرفه‌ای:.....	۱۱۱
۲-۸-۳- (ب) محدودیت‌های آموزش الکترونیکی در آموزش فنی و حرفه‌ای:.....	۱۱۱
۹-۳- آموزش الکترونیکی اسدی در آموزش از راه دور در نظام آموزش فنی حرفه‌ای.....	۱۱۳
۱۰-۳- الگوهای آموزش الکترونیکی.....	۱۱۳
۱۱-۳- تدوین محتوای آموزش الکترونیکی.....	۱۱۴
۱۲-۳- آموزش و یادگیری همزمان و غیر همزمان.....	۱۱۶
۱۳-۳- آموزش تلفیقی.....	۱۱۸
۱۴-۳- سیستم مدیریت آموزش.....	۱۲۰
۱-۱۴-۳- مزایای سیستم مدیریت آموزشی.....	۱۲۰
۲-۱۴-۳- محدودیت‌ها سیستم مدیریت آموزشی.....	۱۲۰
۱۵-۳- خلاصه فصل.....	۱۲۱
۱۶-۳- خودآزمایی فصل سوم.....	۱۲۱
فصل چهارم: ارتباط آموزش فنی و حرفه‌ای با بازار کار.....	۱۲۵
۱-۴- مقدمه.....	۱۲۷
۲-۴- ارتباط آموزش با بازار کار.....	۱۲۸
۱-۲-۴- ارتباط آموزش با بازار کار از دیدگاه سیستمی.....	۱۲۹
۳-۴- الگوی ارتباط آموزش با بازار کار.....	۱۳۰
۱-۳-۴- تأثیرات متقابل تعامل آموزش و بازار کار.....	۱۳۲
۴-۴- موانع ارتباط بازار کار و نظام آموزش فنی و حرفه‌ای.....	۱۳۳
۵-۴- خلاصه فصل.....	۱۳۵

۴-۶-خودآزمائی فصل چهارم ۱۳۶

فصل پنجم: نیازسنجی آموزشی ۱۳۹

۵-۱-مقدمه ۱۴۱

۵-۲-دیدگاه‌های نیازسنجی ۱۴۳

۵-۲-۱-دیدگاه جامع در نیازسنجی آموزشی ۱۴۴

۵-۲-۲-اهداف نیازسنجی ۱۴۴

۵-۲-۳-روش‌ها و فنون نیازسنجی ۱۴۶

۵-۳-الگوهای نیازسنجی در آموزش فنی حرفه‌ای ۱۴۶

۵-۴-تجزیه و تحلیل شغل یا تحلیل وظیفه ۱۴۷

۵-۴-۱-تجزیه و تحلیل اطلاعات گردآوری شده ۱۴۹

۵-۵-سبک رویداد تعیین کننده ۱۵۰

۵-۶-ذخیره فصل ۱۵۱

۵-۷-خودآزمائی فصل پنجم ۱۵۲

پیوست‌ها ۱۵۵

پیوست ۱: راهنمای استفاده از جدول تحلیل شغل و وظیفه ۱۵۷

پیوست ۲ ۱۵۸

مراجع ۱۶۳

منابع فارسی ۱۶۵

منابع انگلیسی ۱۶۷

پیشگفتار

این کتاب با عنوان برنامه‌ریزی درسی آموزش فنی و حرفه‌ای و برای درسی با همین عنوان در دوره کارشناسی و به‌صورت خودآموز تهیه و تدوین شده است، هدف از تهیه این کتاب تهیه منبع درسی مناسب برای سه واحد درس برنامه‌ریزی آموزشی فنی و حرفه‌ای، دوره کارشناسی می‌باشد. از ۵ فصل تشکیل شده است. در ابتدای هر فصل اهداف آموزشی مربوط به آن بیان شده که یادگیرنده را در مطالعه دقیق‌تر و استفاده از مطالب فصل کمک کند، در پایان فصل‌ها نیز سؤالات مربوط به به‌صورت چهارگزینه‌ای ارائه شده و پاسخنامه سؤالات نیز در پایان کتاب آمده است. علاوه بر آن برای هر فصل سؤالات تشریحی هم داده شده است که هدف تأمل و درک بیشتر مطالب توسط یادگیرنده بوده است. فصل اول گذری کوتاه بر تاریخ آموزش فنی و حرفه‌ای در جهان و ایران دارد. فصل دوم به برنامه‌ریزی آموزشی در آموزش فنی و حرفه‌ای و ابعاد آن پرداخته شد. فصل سوم آموزش و یادگیری در آموزش فنی و حرفه‌ای ارتباط آموزش با بازار کار از عوامل مهم در برنامه آموزشی و حرفه‌ای است که ضرورت پرداختن به آن در این مجموعه مورد توجه قرار گرفته است. این فصل چهار ارتباط آموزش فنی و حرفه‌ای با بازار کار را مورد بحث و بررسی قرار داده شد. نیاز دانشجویان به عنوان عنصر مهم در فرایند برنامه‌ریزی و آموزش فنی و حرفه‌ای در فصل ۵ مطالعه می‌شود. همچنین ارائه یک نمونه الگوی تحلیل شغل سعی در فراهم کردن راهنمای عملی برای دانشجویان برنامه‌ریزی آموزشی داشته است. مباحث این مجموعه می‌تواند مورد استفاده دانشجویان و افراد علاقه‌مند به برنامه‌ریزی آموزش فنی و حرفه‌ای قرار گیرد. ضمناً از سرکار خانم دکتر بهناز مریدی و آقای دکتر علی‌اکبر خلاق که باراهتمایی‌ها و کمک‌های سخاوتمندانه آن‌ها آغاز و انجام این اثر ممکن شد تشکر و قدردانی می‌نمایم.